

Výstava | Urbanistické dědictví České republiky – bližší informace

V rámci výstavy jsou představena například horní města, formovaná těžbou a zpracováním nerostů, jako Kutná Hora, Jihlava či Stříbro. Lázeňská města takzvaného Západočeského lázeňského trojúhelníku, která po celou dobu své existence představují velmi dynamicky se rozvíjející urbanistické celky (Karlovy Vary, Mariánské lázně a Františkovy lázně). Architekturu měst budovaných v duchu socialistického realismu, takzvané SORELY, v první polovině padesátých let 20. století představuje ostravská Poruba, která je zatím jedinou památkovou zónou vybudovanou ve stylu socialistického realismu, která byla prohlášena Ministerstvem kultury k plošné ochraně.

V České republice existuje na 160 měst a městeček, v nichž se dochovaly pozůstatky středověkého městského opevnění. Městské hradby jsou dodnes významnou součástí typického, nezaměnitelného výrazu a koloritu sídel a podstatnou měrou přispívají k turistické atraktivitě měst. Od 2. poloviny 19. století se rozvíjela industrializace řady regionů, jejímž důsledkem byl nejen vznik stovek novodobých vsí, ale v historii dosud i největší plošné rozrůstání měst a obcí.

V kontrastu s tím znamenaly události a společensko-hospodářské procesy 20. století nejničivější změny ve struktuře osídlení i celé kulturní krajiny českých zemí. Po roce 1948 byly rozsáhlé pohraniční okresy proměněny v uzavřené vojenské prostory, v nichž téměř všechna sídla zanikla. Další desítky vesnic se v různých částech státu staly obětí budování přehrad a těžby uhlí. Na území Čech, Moravy a Slezska tak bylo zničeno na 1100 vesnic včetně několika měst. V důsledku demolice ale i nové výstavby, realizované zejména formou panelových sídlišť, byla více či méně závažně narušena historická jádra desítek měst. Míru destrukce historických urbanistických struktur zachycují mapy, které jsou součástí výstavy.

Po obnově demokratických poměrů po roce 1989 se postupně podařilo nastavit systém programového financování ochrany kulturního dědictví. Památková ochrana se zásadně rozšířila zejména o vesnická sídla, nové městské památkové zóny a krajinné zóny. Současný stav památkové ochrany představuje doprovodná mapa Karla Kuči.

Jedním z nástrojů k obnově kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace a památkové zóny je například Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových, který vyhláší Ministerstvo kultury. V souvislosti s tím vyhláší Ministerstvo kultury již od roku 1994 soutěž o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Vítěz celostátního kola soutěže se stává držitelem titulu Historické město roku.

Na výstavě je věnován prostor také současným metodám výzkumu historicky hodnotných sídel. Výstava byla prezentována na Státním hradu a zámku v Českém Krumlově, na zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou a v listopadu 2015 je ke zhlédnutí v galerii Národního památkového ústavu na Senovážném nám. 6 v Českých Budějovicích.

Kontakt:

- **Ing. Vlastislav Ouroda, Ph.D.**, hlavní řešitel výzkumného úkolu, MK ČR, ouroda.vlastislav@npu.cz
- **Mgr. Jarmila Hansová**, vedoucí oddělení výzkumů, průzkumů a dokumentace, NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, hansova.jarmila@npu.cz, m. 725 314 205
- **Bc. Eva Neprašová**, koordinační, projektový a programový pracovník, NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, 777 454 383, neprasova.eva@npu.cz